

Reglementări legale

Executare în natură a obligațiilor

pag. 1

Forme de

executare silită

Poprirea

pag. 4

Reglementări legale

Neexecutarea contractului

pag. 7

Publicație susținută de:
E-JURIDIC.RO

RECUPERAREA DEBITELOR

Nu așteptați după banii dumneavoastră!

anul 2 • nr. 7 • martie 2014

■ ■ Reglementări legale

Executarea în natură a obligațiilor

Materia executării obligațiilor este caracterizată de principiul executării în natură, principiu consacrat legal prin dispozițiile art. 1516 alin. (1) Codul civil potrivit căruia „Creditorul are dreptul la îndeplinirea integrală, exactă și la timp a obligației”.

Astfel, dacă debitorul nu-și onorează obligațiile, creditorul are dreptul să solicite executarea silită fie *directă (în natură)*, fie *indirectă (prin echivalent)*.

Câteva precizări terminologice sunt necesare.

În vreme ce doctrina anterioară noului Cod civil clasifică executarea obligațiilor în

executare directă (voluntară/în natură sau silită) și executare indirectă (prin echivalent), odată cu noile dispoziții se produce o schimbare a acestei clasificări, determinată de schimbarea criteriului în temeiul căruia operează.

Practic, legiuitorul pune accent pe atitudinea/concursul debitorului față de executarea obligațiilor asumate. În acest sens, executarea în natură a obligațiilor devine o formă de executare silită a acestora, care apare atunci când debitorul nu își execută obligațiile sau se află în întârziere și nu se confundă cu executarea benevolă a obligațiilor care este concretizată prin efectuarea „plății”, ca efect specific al raportului juridic obligațional.

Așadar, în concepția noului Cod civil cu privire la executarea obligațiilor, putem distinge între:

I) **Executarea voluntară, prin plată**, care implică obligatoriu concursul debitorului și

II) **Executarea silită** cu cele două componente enunțate mai sus, respectiv:

a. **directă**—când creditorul are opțiunea de a pretinde obiectul obligației în *natură*;

b. **prin echivalent**—când creditorul are opțiunea de a pretinde despăgubiri bănești.

I. Executarea voluntară

Așa cum s-a arătat mai sus, **plata ca formă de executare voluntară** stinge obligația asumată și poate avea ca obiect fie re-

→ continuare în pag. 2

EDITORIAL

Dragi cititori, având în vedere Focus-grupul organizat luna trecută și sugestiile venite de la participanți, ne-am conformat și am încercat în acest număr al publicației să schimbăm puțin conținutul și forma articolelor.

Ne dorim să fim aproape de dumneavoastră, cititorii noștri, și vrem să ținem cont de părerea dumneavoastră;

Astfel, am înțeles faptul că doriți în primul rând o publicație ușor accesibilă, concisă, care să conțină informații utile și rapid de observat.

Dacă am reușit, rămâne să ne spuneți dumneavoastră; dacă nu am reușit, vrem să perseverăm și să reușim.

Intenția noastră este să construim împreună o publicație inovatoare, care să vă pună la îndemână toate aspectele necesare atingerii unui grad ridicat de recuperare a creanțelor pe care le aveți.

Sperăm ca această publicație să vă fie un instrument util în profesia dumneavoastră și să îmbunătățim împreună formatul și conținutul acesteia.

Așteptăm în continuare sugestiile dumneavoastră la adresa infodebite@e-juridic.ro.

Vă doresc lectură plăcută!

→ *urmare din pag. 1*

miterea unei sume de bani, fie executarea oricărei alte prestații care constituie obiectul însuși al obligației.

Subiectele plății. De principiu, *plata poate fi făcută de orice persoană*, chiar dacă este un terț în acea obligație, cu câteva excepții, și anume:

- a) dacă debitorul l-a încunoștințat în prealabil pe creditor că se opune la aceasta, caz în care creditorul are obligația de a refuza plata primită de la terț, cu excepția cazului în care un asemenea refuz l-ar prejudicia;
- b) dacă natura obligației sau convenția părților impune ca plata să fie executată numai de către debitor (de exemplu: obligațiile *intuitu personae*).

Dacă regula este că orice persoană poate face plata, nu și oricine poate primi plata. Regula în acest caz este că *plata poate fi făcută în mod valabil doar creditorului*.² Și de la această regulă există câteva excepții, potrivit cărora plata făcută unei alte persoane decât creditorul sau reprezentanții săi este valabilă, și anume dacă:

- a) este ratificată de creditor;
- b) cel care a primit plata devine ulterior titularul creanței;
- c) a fost făcută în baza unei chitanțe liberatorii semnate de creditor³;
- d) a fost făcută unui creditor incapabil, în măsura în care această plată profită creditorului;
- e) a fost făcută unui creditor aparent, dacă este făcută cu bună-credință.

Imputația plății

Alte reguli cu privire la plată au în vedere reglementarea ordinii în care se vor efectua plățile în cazul în care debitorul are față de același creditor mai multe datorii cu același obiect, însă debitorul nu dispune de mijloace suficiente pentru a stinge simultan toate datoriile. Regulile privind imputația plății sunt conținute de art. 1506-1509 din Codul civil.

Astfel, **prima regulă** este că plata se impută conform înțelegerii părților.

A doua regulă stabilește că, în lipsa unui acord, debitorul este cel îndreptățit să facă imputația plății. În temeiul acestei reguli, debitorul are dreptul să aleagă datoria pe care înțelege să o plătească⁴, în toate cazurile plata urmând a se imputa mai întâi asupra cheltuielilor, apoi asupra dobânzilor și, în final, asupra capitalului.

În lipsa celor două reguli, devine aplicabilă **cea de-a treia regulă** potrivit căreia creditorul are dreptul să facă imputația plății⁵.

A patra regulă stabilește că, în lipsa celorlalte trei, vor fi aplicate, în ordine, următoarele:

- a) se vor imputa mai întâi datoriile ajunse la scadență;
- b) ulterior, datoriile negarantate sau pentru care creditorul are mai puține garanții;
- c) apoi datoriile mai oneroase pentru debitor;
- d) dacă toate datoriile sunt deopotrivă scadente, garantate și oneroase, datoriile se vor stinge în ordinea vechimii;
- e) în lipsa acestor criterii, imputația se va face proporțional cu valoarea creanței.

În toate cazurile, în lipsa unei înțelegeri contrare, imputația plății se va realiza mai întâi asupra cheltuielilor, apoi asupra ratelor, dobânzilor și penalităților și, în final, asupra capitalului.

II. Executarea în natură

Dacă debitorul nu își execută obligația, creditorul are dreptul să treacă la executarea silită, alegând efectiv una dintre formele acesteia, *executarea în natură* sau *executarea prin echivalent*.

Însă prealabil trecerii la orice formă de executare este necesar să existe un titlu executoriu ce reprezintă înscrisul datoritor al unei creanțe certe, lichide și exigibile și, în același timp, temeiul executării silită. Constituie titluri executorii hotărârile executorii, cele definitive, precum și orice alte hotărâri sau înscrisuri

care, potrivit legii, pot fi puse în executare (precum înscrisuri notariale autentice, titluri de credit).

După cum s-a arătat în preambulul acestei lucrări, principiul care guvernează executarea obligațiilor este acela al executării în natură, fie că vorbim de executarea voluntară, fie că vorbim despre executarea silită.

Practic, executarea silită se face, în principal, tot în natură, prin obligarea debitorului de a executa în mod efectiv și real obligația asumată, creditorul obținând, în acest fel, exact obiectul obligației. Diferența constă în faptul că plata nu se mai execută de bunăvoie, ci este o plată silită.

Executarea silită în natură prezintă aspecte diferite, în funcție de obiectul obligațiilor.

Astfel,

a) obligațiile intuitu personae

– nu pot fi executate silit în natură, deoarece presupun o participare strict personală din partea debitorului, iar principiul în drept este că nimeni nu poate fi constrâns să execute un fapt strict personal deoarece ar constitui o restrângere a libertății sale personale;

b) obligațiile de a da:

– *când au ca obiect o sumă de bani*, executarea în natură este întotdeauna posibilă;

– *când au ca obiect un bun individual determinat*, obligația de transfer a dreptului real se execută întotdeauna în natură, iar obligația de predare, în cazul în care bunul nu se mai află la debitor sau l-a distrus ori ascuns, se realizează *prin echivalent*.

Noul Cod civil fidel principiului executării în natură stipulează că: „Dreptul la executarea în natură cuprinde, dacă este cazul, dreptul la repararea sau înlocuirea bunului precum și orice alt mijloc de a remedia o executare defectuoasă”;

– *când au ca obiect bunuri de gen*, se poate executa în natură sau prin

echivalent. Când se execută în natură, debitorul are dreptul să aleagă ce bunuri vor fi predate, însă el nu este eliberat decât prin predarea unor bunuri de calitate cel puțin medie (art. 1486 Cod civil);

c) obligațiile de a face:

– se pot executa în natură de către creditorul însuși sau acesta poate face să se execute această obligație pe cheltuiala debitorului. Practic, se poate vorbi despre o plată făcută de altul în contul obligației neîndeplinite de către debitor.

Noul Cod civil introduce o cerință expresă suplimentară față de dispozițiile anterioare, și anume obligația creditorului de a-l înștiința pe debitor fie odată cu punerea în întârziere, fie ulterior acesteia, despre faptul că va suporta toate cheltuielile generate de executarea obligației sale de către un altul (art. 1528 alin. (2));

d) obligațiile de a nu face

– se poate executa în natură; creditorul poate cere instanței să încuviințeze să se înlăture sau să se ridice ceea ce debitorul a făcut cu încălcarea obligației, pe cheltuiala acestuia din urmă. În această situație, executarea obligației este pentru debitor, prin echivalent, întrucât va fi nevoit să suporte cheltuielile aferente executării, în vreme ce pentru creditor, obligația a fost plătită silit în natură.

III. ASPECTE PROCEDURALE cu privire la executarea silită a obligațiilor de a face sau a nu face

Codul de procedură civilă (art. 902-908) păstrează vechea clasificare doctrinară referitoare la executarea silită directă și indirectă.

Cu privire la executarea silită directă, reglementarea amintită stabilește câteva principii generale, precum:

- posibilitatea executării fără somație, în cazul în care creditorul justifică o nevoie urgentă sau există pericol ca debitorul să se sustragă de la urmărire, să ascundă, să distrugă ori să deterioreze bunurile ce trebuie predate;
- posibilitatea pentru creditor de a solicita instanței aplicarea de penalități în cazul în care debitorul nu își execută de bunăvoie, obligația nici în termenul prevăzut în somație;
- obligarea debitorului la plata contravalorii bunului în cazul imposibilității predării acestuia.

Executarea silită a obligațiilor de a face când au ca obiect predarea unor bunuri mobile, respectiv imobile, se îndeplinește prin executorul judecătoresc în termen de 24 de ore, respectiv 8 zile de la comunicarea încheierii de încuviințare a executării.

În considerarea unor argumente de ordin social, cu privire la bunurile imobile, legiuitorul a stabilit că „nicio evacuare din imobilele cu destinația de locuință socială nu poate fi făcută de la data de 1 decembrie și până la data de 1 martie anul următor decât dacă creditorul face dovada că el și familia sa nu au la dispoziție o altă locuință corespunzătoare ori că debitorul și familia sa au o altă locuință corespunzătoare în care s-ar putea muta”.

Executarea silită a altor obligații de a face sau a nu face

Instanța judecătorească îl poate autoriza pe creditor să execute el însuși sau prin alte persoane, pe cheltuiala debitorului, obligația acestuia din urmă, termenul în care poate fi inițiată procedura silită fiind de 10 zile de la data comunicării încheierii de încuviințare a executării.

Totodată, în cazul imposibilității ducerii la îndeplinire, prin alte persoane, a obligațiilor menționate, debitorul poate fi obligat la plata de penalități pe zi de întârziere.

Punând capăt controverselor din practica judiciară, Codul de procedură civilă a interzis în mod expres acordarea de daune cominatorii pentru neexecutarea obligațiilor de a face/a nu face menționate la art. 906 din Cap IV din titlul al III-lea, Cartea a V-a.

¹ Pot intra în această categorie, enumerarea nefiind limitativă, codebitorii solidari, fidejuserii, dobânditorii unui bun gajat sau chiar mandatarii debitorului ori un terț, care dorește să realizeze o donație indirectă, stingând obligația de plată a debitorului. Cum în cele din urmă două cazuri plata nu se efectuează cu intenția de a o stinge, ci în executarea unui mandat sau în vederea realizării unei donații, art. 1474 alin. (3) din Codul civil stipulează că plata făcută pe seama debitorului stinge obligația, dar terțul nu se subrogă în drepturile creditorului plătit decât în condițiile și cazurile prevăzute de lege.

² Plata poate fi făcută direct creditorului sau indirect, adică reprezentanților săi convenționali, legali sau judicari.

³ Textul a dat naștere deja la controverse, întrucât intenția legiuitorului nu este la fel de clară ca în celelalte cazuri. Astfel, sintagma *chitanță liberatorie* este nepotrivită în context, întrucât acesta face dovada că obligația s-a stins, iar presupunerea că ar putea fi vorba despre remiterea titlului constator al creanței nu poate fi, de asemenea, primită, întrucât aceasta ar da naștere unei prezumții de stingere a obligației; s-a propus ca soluție de interpretare a textului aceea că ne aflăm în prezența unui caz de subrogație personală-terțul care a plătit creditorului inițial se întoarce împotriva debitorului. Vasilescu, Paul. *Obligațiile în reglementarea noului Cod civil*.

⁴ Potrivit art. 1507 alin. (2) Cod civil, debitorul nu are drept de alegere decât în privința datorii exigibile. El nu poate alege, dintre datoriile pe care le are, să plătească o datorie nescadentă, cu excepția cazului în care părțile au prevăzut că debitorul poate plăti anticipat.

⁵ Aceeași restricție este aplicabilă și creditorului, ca în cazul menționat la art. 1507 alin. (2), și anume creditorul nu poate alege să facă imputația plății asupra unor datorii nescadente sau, în plus față de mențiunile articolului precizat, datorii litigioase.

Forme de executare silită

Poprirea

Poprirea este acea formă de executare silită indirectă prin care creditorul urmărește sumele de bani, titlurile de valoare sau alte bunuri mobile incorporabile urmăribile, datorate debitorului de o a treia persoană sau pe care aceasta le va datora în viitor în temeiul unor raporturi juridice existente la data formulării cererii de poprire.

Codul de procedură civilă reglementează poprirea în art. 780-793, iar limitele urmăririi veniturilor bănești sunt conținute de art. 728.

Subiecții popririi

În cadrul procedurii popririi se identifică mai multe raporturi obligaționale care au, de regulă, 3 subiecți: creditorul, debitorul și terțul poprit.

Creditorul este cel care deține o creanță certă, lichidă și exigibilă – cu nuanțarea acestor caractere în condițiile noului Cod de procedură civilă.

Creditorul poate fi titular al titlului executoriu, succesori în drepturi al creditorului sau cesionar al acestuia.

Poate fi orice persoană fizică sau juridică, nu are importanță dacă este un creditor chirografar sau privilegiat.

Debitorul poprit este cel obligat la plata unei sume de bani față de creditorul popritor, în temeiul unui raport juridic concretizat printr-un titlu executoriu.

Pentru instituirea popririi, debitorul trebuie să fie creditor al terțului poprit.

În mod concret, debitorul poate fi orice persoană fizică sau juridică.

Terțul poprit este o persoană terță de raportul juridic inițial care a dat naștere creanței certe, lichide și exigibile și care are totodată calitatea de debitor al debitorului poprit.

Terțul poprit trebuie să datoreze debitorului poprit o sumă de bani, bunuri corporale sau titluri de valoare urmăribile. În general, acesta este angajatorul debitorului sau Casa de Pensii.

Obiectul popririi

Pot fi poprite următoarele:

- sumele de bani;
- titlurile de valoare: acțiuni, obligațiuni, titluri de credit etc.;
- alte bunuri mobile corporale urmăribile datorate debitorului ori deținute în numele său de o terță persoană: cambia, cecul, biletul la ordin, drepturi de proprietate industrială, drepturi de autor etc.;
- alte bunuri mobile corporale care pot face obiectul popririi.

De obicei, veniturile salariale și conturile bancare constituie majoritatea cazurilor de poprire. În acest de al doilea caz, vorbim de o poprire bancară, cu reguli puțin diferite.

Trebuie menționat că obiectul popririi conturilor bancare nu privește doar soldul creditor, ci și încasările viitoare.

Jurisprudența a decis că poate fi poprit și un cont gol, lipsit de disponibil bănesc, în temeiul faptului că acesta poate fi alimentat în viitor, iar poprirea având un caracter mixt, atât de conservare, cât și de urmărire¹.

Poate fi poprită și creanța afectată de un termen sau condiție, însă poprirea nu va putea fi executată decât după ajungerea la termen sau îndeplinirea condiției.

Interdicții

Nu pot fi supuse popririi următoarele:

- sumele cu afecțiuni speciale;
- sumele cu titlu de finanțări sau credite nerambursabile de la instituții sau organizații pentru derularea unor proiecte;

- sumele aferente plății drepturilor salariale viitoare, pe o perioadă de 3 luni de la data înființării popririi;
- alocațiile de stat pentru copii prevăzute de Legea nr. 61/1993, indemnizațiile de creștere a copilului reglementate de O.U.G. nr. 111/2010, ajutoarele de maternitate, ajutoarele de deces, bursele de studii, diurnele, orice alte indemnizații cu destinație specială.

Limitele popririi

Indisponibilizarea veniturilor se face în limitele legii și în măsura necesară realizării creanței creditorului popritor.

Poprirea se poate dispune doar până la 1/3 din veniturile nete ale debitorului, dacă este o singură poprire.

Prin excepție de la limita de mai sus, cota poprită pentru obligațiile cu titlu de întreținere sau alocație pentru copii este de 1/2 din veniturile debitorului.

În situația în care sunt înființate mai multe popriri asupra veniturilor, acestea nu pot depăși cumulate 1/2 din venitul acestuia.

Legea impune și o limită a urmăririi veniturilor periodice raportate la salariul minim pe economie.

Astfel, veniturile din muncă sau orice alte sume ce se plătesc periodic debitorului și sunt destinate asigurării mijloacelor de existență ale acestuia, în cazul în care sunt mai mici decât quantumul salariului minim net pe economie, pot fi urmărite numai asupra părții ce depășește jumătate din acest quantum.

Se iau în considerare veniturile nete, nu brute, ale debitorului!!!

Impunerea unor limite pentru instituirea popririi privește doar salariile și alte venituri periodice, pensiile și alte sume cu caracter periodic și sunt destinate asigurării mijloacelor de existență ale acestuia.